

วรรณกรรมลาว “สายเลือดเดียวกัน” : การศึกษาตามแนวคิดหลังอาณานิคม
Lao Literature “The Same Blood” : A Study According to the Postcolonialism

พระมหาศรายุทธ เจตรา^{1*}, พระมหากิตติ สอนเสนา¹, อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ², ชาญยุทธ สอนจันทร์²
และ รัชนีฉาย เจริญรอด³

Phramaha Sarayut Jetra^{1*}, Phramaha Kitti Sosana¹, Anantasak Ponkawkes², Chanyut Sonjan²,
and Ratchaneechay Choeirod³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus^{1*}

Roi Et Rajabhat University²

Mahamakut Buddhist University Isan Campus³

*Corresponding author, e-mail: sarayut.jet@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 4 มกราคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2567; วันตอบรับบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ลาวในยุคอาณานิคมและหลังอาณานิคม และเพื่อศึกษาวรรณกรรมลาวด้วยแนวคิดหลังอาณานิคม โดยเลือกศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “สายเลือดเดียวกัน” ซึ่งเป็นงานวรรณกรรมแปลในรูปแบบนวนิยาย แต่งโดย ดวงไข หลวงพะสี ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนของประเทศลาว หรือรางวัลซีไรต์ ปี พ.ศ. 2555 ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสภาพสังคมลาวในสมัยนั้น รวมทั้งแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดออกมาผ่านตัวบทวรรณกรรม ผลการศึกษาพบว่า 1) การศึกษาประวัติศาสตร์ลาวในยุคอาณานิคมและหลังอาณานิคมทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ของลาว จากยุคที่ฝรั่งเศสบุกยึดและผนวกเอาประเทศลาวมาเข้าร่วมในอาณัติจักร เรียกว่ารวมกันว่า “อินโดจีนฝรั่งเศส” และปกครองลาวในฐานะประเทศอาณานิคมอยู่นานหลายปี ภายหลังจากฝรั่งเศสพ่ายแพ้ให้กับเวียดนามห์ จึงเป็นการสั่นคลอนอำนาจฝรั่งเศสจนยอมให้ลาวประกาศเอกราชบางส่วนในปี พ.ศ. 2492 และได้เอกราชสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2496 เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 มีการเปลี่ยนระบอบการปกครองจากราชอาณาจักรลาวเป็นการปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในชื่อว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” นับแต่นั้นเป็นต้นมา และ 2) การศึกษาวรรณกรรมลาวด้วยแนวคิดหลังอาณานิคม พบว่าผู้เขียนได้สะท้อนแนวคิดในฐานะประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคม จากการทำสงครามและการถูกกดขี่ข่มเหง ผ่านตัวบทวรรณกรรมประเภทนวนิยายอยู่ใน 6 ประเด็น ได้แก่ สงครามก่อให้เกิดการสูญเสียและพลัดพราก สงครามมาพร้อมกับความโหดร้ายทารุณ สงครามก่อให้เกิดความทุกข์ยากลำบากของผู้ถูกรุกราน สงครามก่อให้เกิดการเข่นฆ่าและทำลายล้างกันของมนุษย์ สงครามก่อให้เกิดความรักและความเห็นอกเห็นใจกันและสงครามก่อให้เกิดความสามัคคีรักชาติบ้านเมือง ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ยากลำบากของประชาชนลาวในสมัยนั้น และเพื่อเชิดชูวีรกรรมการต่อสู้ชาติของประชาชนลาวในสมัยดังกล่าว ก่อนจะมาเป็นประเทศลาวที่มีเอกราชในปัจจุบัน

คำสำคัญ: วรรณกรรมลาว แนวคิดหลังอาณานิคม สายเลือดเดียวกัน

Abstract

This article aims to study the history of Laos in the colonial and post-colonial eras and to study Lao literature with a post-colonial concept by choosing to study the literature “Same Blood”, which is a translated literary work in the form of a novel written by Duangxay Luangphasi, which received the award for Best Creative Literature of ASEAN in Laos or the S.E.A. Write Award, year 2012, to understand the conditions of Lao society at that time Including the ideas that the writer wants to convey through literary texts. The results of the study found that 1) Studying the history of Laos in the colonial and post-colonial eras gives information about the history of Laos. From the era when France invaded and annexed Laos. Come joined the kingdom collectively called “French Indochina” and ruled Laos as a colony for many years. France was later defeated by the Viet Minh. Therefore, it shook French power until it allowed Laos to declare partial independence in 1949 and gained complete independence in 1953. On December 2, 1975, there was a change of regime from the Raj. The Lao Kingdom has been ruled by a socialist and communist regime called “Lao People's Democratic Republic” since then and 2) the study of Lao literature with a post-colonial concept. It was found that the author reflected on the idea of a country that was once colonized by war and oppression. Through the literary text of the novel, there are 6 themes: war causes loss and separation; War comes with brutality. War causes suffering to the invaded. War causes killing and destruction among human beings. War creates love and compassion for one another and war creates unity and patriotism. This is to show the hardships of the Lao people at that time and to honor the heroic fighting to save the nation of the Lao people during that period. Before becoming the independent country of Laos today.

Keywords: Lao Literature, Postcolonial Criticism, Same Blood

บทนำ

ฝรั่งเศสเริ่มขยายอำนาจเข้ามาในอินโดจีนตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยได้ยึดครองเวียดนามและกัมพูชา แล้วจัดตั้งเป็นอินโดจีนของฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2430 ต่อมาฝรั่งเศสอ้างสิทธิเหนือดินแดนเหล่านี้เพราะถือว่าเคยอยู่ภายใต้อำนาจเวียดนาม พร้อมเรียกร้องให้ไทยถอนกำลังออกจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมด พร้อมทั้งใช้กองกำลังทหารและแรงกดดันข่มขู่ไทย นำมาสู่การทำสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2436 โดยยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงหรือดินแดนลาวให้ฝรั่งเศสมีอำนาจปกครองนับแต่นั้น ต่อมาหลังจากเวียดนาม (กองทัพประชาชนเวียดนาม) ปลดปล่อยเวียดนามจากฝรั่งเศสได้สำเร็จ จึงเป็นการสันคลอนอำนาจฝรั่งเศสจนยอมให้ลาวประกาศเอกราชบางส่วนในปี พ.ศ. 2492 และได้เอกราชสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2496 ประเทศลาวได้รับเอกราชและมีวิถีแห่งประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาสั้นๆ นั่นคือมีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลบริหารประเทศ แต่ความแตกแยกทางการเมืองภายในของผู้นำอย่างรุนแรงเป็น 2 ขั้วใหญ่ ได้แก่ ฝ่ายขวามีเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลาง โดยมีมหาอำนาจโดยเฉพาะ

สหรัฐอเมริกาสนับสนุน อีกฝ่ายคือ ฝ่ายซ้าย หรือขบวนการปะเทดลาว ซึ่งมีศูนย์กลางที่ซาเหโน มีประเทศสังคมนิยมสนับสนุน โดยเฉพาะเวียดนาม ฝ่ายประเทศลาวซึ่งเป็นฝ่ายซ้ายจึงได้ยึดอำนาจทางทหารและยึดอำนาจการปกครองลาวได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยการจัดตั้งรัฐบาลภายใต้พรรคประชาชนปฏิวัติลาว เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 เป็นการเปลี่ยนระบอบการปกครองจากราชอาณาจักรลาวเป็นการปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในชื่อว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” นับแต่นั้นเป็นต้นมา (เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล, 2558 : บทนำ) จากข้อมูลประวัติศาสตร์ของลาวดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเทศลาว ได้ผ่านช่วงเวลาของการของการตกเป็นประเทศอาณานิคมของชาติตะวันตกมาอย่างยาวนาน เป็นผลทำให้โน้ตชนของความทุกข์ยากลำบากและความรักชาติบ้านเมือง ผังรากหยั่งลึกลงไปจิตใจของชาวลาว จึงได้มีถ่ายทอดอุดมการณ์ความคิดดังกล่าวผ่านการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมต่าง ๆ ออกมาเป็นระยะในยุคหลังจากการเป็นอาณานิคมแล้ว สอดคล้องกับงานของ ชยันต์ วรรณะภูติ และสร้อยมาศ รุ่งมณี (2558 : 209 - 242) ที่กล่าวว่า “งานเขียนบันเทิงคดีร้อยแก้วยุคแรกเริ่มของลาวสัมพันธ์อย่างแนบแน่น กับความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมในยุคอาณานิคม ความเคลื่อนไหวดังกล่าว เกิดขึ้นในบริบททางการเมืองช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งสันถลอนอำนาจของฝรั่งเศสในอินโดจีนอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การก่อตั้งขบวนการลาวใหญ่ เป็นการแสวงหาพื้นที่เพื่ออ้างอำนาจของฝรั่งเศสผ่านการโหมโรงเรื่องการฟื้นฟูวัฒนธรรมอันนำไปสู่การระดมปัญญาชนลาวเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมลาว ผ่านภาษา วรรณกรรม และศิลปะแขนงต่าง ๆ ปัญญาชนลาว เช่น สมจิน จิน ท้าวหนูทัก และท้าวทองเพชร ส่วนใหญ่เติบโตขึ้นในสมัยอาณานิคมและได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่ ทำให้สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางความคิดและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนั้นได้รวมทั้งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างผลงานทางสุนทรียะที่นำเสนออัตลักษณ์ความเป็นลาวตาม อุดมการณ์ชาตินิยมของขบวนการลาวใหญ่ด้วย วรรณกรรมร้อยแก้วแบบสมัยใหม่ของลาวเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันนี้ เป็นตัวอย่างที่ดีของการแสวงหารูปแบบทางสุนทรียะแบบใหม่เพื่อตอบสนอง ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมในยุคนั้น ลักษณะผสมผสานทั้งทางรูปแบบ ภาษา และเนื้อหาของ “งานวรรณกรรม” รูปแบบใหม่ ที่ได้รับอิทธิพลทั้งจากวรรณกรรมตะวันตกและวรรณกรรมลาวแสดงให้เห็นรอยต่อ ทางวรรณศิลป์ที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมที่ วิวาทะเรื่อง “โบราณ” และ “ทันสมัย” กำลังเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ในขณะนั้น แสดงให้เห็นการปะทะสังสรรค์กันของอารมณโหยหาอดีต กับภาวะสมัยใหม่โดยให้ความสำคัญแก่จินตกรรมเกี่ยวกับอดีตและสังคมแบบจารีตในอุดมคติมากกว่าแบบสมัยใหม่โดยนัยนี้”

นวนิยายเรื่อง “สายเลือดเดียวกัน” (The Same Blood) ซึ่งเป็นนวนิยายแนวต่อสู้ชาติของลาว กล่าวถึงความทรงจำเกี่ยวกับการต่อสู้ชาติตั้งแต่ยุคสู้กับเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึง ยุคลาวรักชาติและการสร้างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การผูกโยงเรื่องให้ครอบคลุมหนึ่งที่ต่อสู้เพื่อปลดปล่อยลาวให้เป็นเอกราชใน ช่วงเวลา 30 ปี พี่น้องสองคนต่างต่อสู้กันอยู่คนละฝ่ายโดยไม่รู้จักกัน มาก่อนและลงจบด้วยชัยชนะและการปรองดองกันในครอบครัวชี้ให้เห็น ความรักชาติและความร่วมมือร่วมใจกันต่อสู้ชาติของประชาชนทุกชนชั้น นวนิยายนำเสนอภาพสังคมลาวที่ต้องยากแค้นแสนสาหัสตั้งแต่ยุคตกเป็น อาณานิคมของฝรั่งเศส ประชาชนบ้านแตกสาแหรกขาด จนถึงช่วงสงครามต่อสู้ ภูชาติของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวกระนั้นในหมู่ประชาชนก็มีมิตรไมตรีกับชาวลาวด้วยกันแม้ว่าจะเป็นคนแปลกหน้าที่เดินทางผ่านมาขอพักพิง “สายเลือดเดียวกัน” เป็นนวนิยายที่เชิดชูวีรกรรมการต่อสู้ชาติของประชาชนลาวและเป็นนวนิยายเพื่อชาติ เพื่อประชาชนลาวอย่างแท้จริง (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2556 : 297) จากการศึกษาพบว่าแฝงไปด้วยแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวหลังอาณานิคมอยู่เป็นจำนวนมาก

แนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonial Criticism) เริ่มต้นจากวิธิตดเรื่องการแบ่งแยกโลกตะวันตกออกจากโลกตะวันออก โดยมีเอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Said, 1994 : 62 - 80) เป็นนักวิชาการผู้เปิดประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดนี้เป็น

คนแรก การวิเคราะห์หรือวิจารณ์แนวหลังอาณานิคมมุ่งพิจารณาบทบาทของ วรรณกรรมที่แสดงตนในฐานะผู้กระทำ การกดขี่ การต้านทานการกดขี่ และการทำความเข้าใจว่ากลุ่มนักจักรวรรดินิยมยุโรปพูดอะไรเกี่ยวกับคนในดินแดนที่ตกเป็นอาณานิคมของพวกเขา รวมไปถึงวิธีการที่ชาวอาณานิคมพูดถึงตนเองและ “นาย” ของพวกเขาโดยศึกษาผ่านงานวรรณกรรมต่าง ๆ ซึ่งในงานนี้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาผ่านวรรณกรรมลาว

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาที่มีความสนใจที่จะศึกษา วรรณกรรมแปลของลาวที่เขียนขึ้นถ่ายทอดเรื่องราวของประเทศในยุคอาณานิคมตะวันตก ผ่านแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonial Criticism) โดยเลือกที่จะศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “สายเลือดเดียวกัน” (The Same Blood) แต่งโดย ดวงไซ หลวงพะสี ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณกรรมของลาว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นงานวรรณกรรมแปลในรูปแบบนวนิยาย ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนของประเทศลาว หรือรางวัลซีไรต์ (S.E.A. Write Award) ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดย ลาวรัฐ วงศ์ล้านช้าง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสภาพสังคมลาวในสมัยนั้น รวมทั้งแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดออกมาผ่านตัวบทวรรณกรรม

การศึกษาประวัติศาสตร์ลาวในยุคอาณานิคมและหลังอาณานิคม

1) ประวัติศาสตร์ลาวในยุคอาณานิคม

ฝรั่งเศสเริ่มขยายอำนาจเข้ามาในอินโดจีนตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยได้ยึดครองเวียดนามและกัมพูชา แล้วจัดตั้งเป็นอินโดจีนของฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2430 ทำให้พรมแดนของไทยด้านที่ติดต่อกับประเทศราชลาวจึงประชิดกับดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศส (ธีระ นุชเปี่ยม, 2558 : 105) การปล้นสะดมของโจรสลัดในเขตรอยต่อไทยญวนเป็นปัญหาเรื้อรังที่ทั้งฝ่ายไทยและญวนล้วนเคยปราบปรามให้สงบได้เป็นครั้งคราว เมื่อฝรั่งเศสปกครองญวนยังคงเกิดปัญหาเรื่องโจรสลัดอยู่ จนกระทั่ง ทั้งไทยและฝรั่งเศสได้ร่วมมือกันในการปราบโจรสลัดให้ออกไปจากทั้งแผ่นดินลาว และแผ่นดินญวนได้สำเร็จเด็ดขาดในที่สุด ซึ่งผลร้ายที่ตามมาคือ ฝรั่งเศสตั้งฐานทัพในสิบสองจุไทยแล้วไม่ยอมถอนทัพเข้าเขตญวน พร้อมอ้างว่าดินแดนแห่งนี้เป็นของญวนมาก่อน จึงเกิดการทำสัญญา 9 ข้อระหว่างไทยกับฝรั่งเศสที่เมืองเดียนเบียนฟู โดยยอมให้ฝรั่งเศสตั้งกองทหารไว้ที่สิบสองจุไทยไว้ชั่วคราว จากนั้นฝรั่งเศสได้ขอเข้ามาสำรวจลาว เพื่อนำผลการสำรวจไปใช้ในการปักปันเขตแดน ซึ่งในส่วนฝ่ายไทยเห็นว่าหากมีการปักปันเขตแดนอย่างชัดเจน ก็จะจัดปัญหาการกระทบกระทั่งต่าง ๆ ระหว่างกัน จึงยินยอมให้ฝรั่งเศสดำเนินการสำรวจได้ ผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องการสำรวจเขตแดน คือ โอกุสต์ ปาวี รองกงสุล ประจำหลวงพระบาง ปี พ.ศ. 2429 ซึ่งปาวี ได้เริ่มสำรวจลุ่มแม่น้ำโขงก่อนหน้านั้นหลายปี ใช้เวลารวมกันถึงประมาณ 16 ปี ทั้งเดินเท้า นั่งช้าง และใช้แพเป็นพาหนะ เป็นระยะทางประมาณ 30,000 กิโลเมตร สำรวจพื้นที่รวมกันทั้งหมดประมาณ 627,000 ตารางกิโลเมตร ตั้งแต่อ่าวสยามจนครอบคลุมดินแดนอินโดจีนปัจจุบัน คณะสำรวจซึ่งมีอยู่หลายชุดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเรียกว่า คณะสำรวจปาวี (ธีระ นุชเปี่ยม, 2558 : 108 - 109) ต่อมาฝรั่งเศสอ้างสิทธิเหนือดินแดนเหล่านี้เพราะถือว่าเคยอยู่ภายใต้อำนาจเวียดนาม พร้อมเรียกร้องให้ไทยถอนกำลังออกจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมด พร้อมทั้งใช้กองกำลังทหารและแรงกดดันข่มขู่ไทย นำมาสู่การทำสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2436 โดยยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงหรือดินแดนลาวให้ฝรั่งเศสมีอำนาจปกครองนับแต่นั้น

2) ประวัติศาสตร์ลาวยุคสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (หลังอาณานิคม)

ประเทศลาวได้รับเอกราชและมีวิถีแห่งประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาสั้นๆ นั่นคือ มีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลบริหารประเทศ แต่ความแตกแยกทางการเมืองภายในของผู้นำอย่างรุนแรงเป็น 2 ขั้วใหญ่ ได้แก่ ฝ่ายขวามีเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลาง โดยมีมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาสนับสนุน อีกฝ่ายคือ ฝ่ายซ้าย หรือขบวนการ

ปะเทดลาว ซึ่งมีศูนย์กลางที่จำเหนือ มีประเทศสังคมนิยมสนับสนุน โดยเฉพาะเวียดนาม ในขณะที่ฝ่ายขวาแตกแยก และมีรัฐบาลเปลี่ยนหน้ากันขึ้นมาปกครองประเทศถึง 10 รัฐบาลในช่วงเกือบ 2 ทศวรรษหลังได้รับเอกราช (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, 2543 : 424) หลังจากสหรัฐอเมริกาทรงกองกำลังจากอินโดจีน สมรภูมิต่ออินโดจีนจึงสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้ฝ่ายขวาในลาวเสียขวัญอย่างมาก ประกอบกับเกิดเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง ฝ่ายปะเทดลาวซึ่งเป็นฝ่ายซ้ายจึงได้ยึดอำนาจทางทหารและยึดอำนาจการปกครองลาวได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยการจัดตั้งรัฐบาลภายใต้พรรคประชาชนปฏิวัติลาว เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 เป็นการเปลี่ยนระบอบการปกครองจากราชอาณาจักรลาวเป็นการปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในชื่อว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นประธานประเทศ และท่านไกสอน พมวิหาน เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของลาวประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2534 ซึ่งกำหนดให้ลาวเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมที่มีลัทธิมาร์กซ์-เลนิน (Marxism-Leninism) เป็นพื้นฐานด้านอุดมการณ์และมีพรรคการเมืองพรรคเดียวเป็นองค์กรชี้นำประเทศ คือ พรรคประชาชนปฏิวัติลาว โดยทางการลาวเรียกระบอบการปกครองตนเองว่า “ระบอบประชาธิปไตยประชาชน” (ธีระ นุชเปี่ยม, 2558 : 136)

จากข้อมูลประวัติศาสตร์ของลาวดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปะเทดลาว ได้ผ่านช่วงเวลาของการตกเป็นประเทศอาณานิคมของชาติตะวันตกมาอย่างยาวนาน เป็นผลทำให้มีทัศนคติของความทุกข์ยากลำบากและความรักชาติบ้านเมือง ผังรากหยั่งลึกลงไปจิตใจของชาวลาว จึงได้มีถ่ายทอดอุดมการณ์ความคิดดังกล่าวผ่านการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมต่าง ๆ ออกมาเป็นระยะในยุคหลังจากการเป็นอาณานิคมแล้ว

การศึกษาวรรณกรรมลาวด้วยแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonial Criticism)

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมลาวเรื่อง “สายเลือดเดียวกัน” แต่งโดย ดวงไซ หลวงพะสี เป็นงานวรรณกรรมในรูปแบบนวนิยาย ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนของปะเทดลาว หรือ รางวัลซีไรต์ (S.E.A. Write Award) ปี พ.ศ. 2555 ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสภาพสังคมลาวในสมัยนั้น รวมทั้งแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดออกมา พบแนวคิดที่ผู้เขียนถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมโดยแนวคิดหลังอาณานิคมใน 6 ประเด็นดังต่อไปนี้

1) สงครามก่อให้เกิดการสูญเสียและพลัดพราก

ธรรมชาติของสงครามและการสู้รบย่อมต้องก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของทหารหรือแม้แต่ประชาชนเอง โดยเฉพาะฝ่ายที่ด้อยกว่าทางด้านกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์ ย่อมต้องได้รับความเสียหายมากกว่า ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเนื้อหาและเรื่องราวของความสูญเสียและการพลัดพรากของตัวละครในเรื่องนี้ อันเกิดจากสงครามและการรุกรานของประเทศอาณานิคมตะวันตกได้แก่ ฝรั่งเศส และ อเมริกา อันแสดงถึงความคับแค้นใจอยู่ตลอดทั้งเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าประชาชนลาวในสมัยนั้นต้องเผชิญกับอะไรบ้าง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

“เสียงปืนสู้รบดังขึ้นตั้งแต่ตอนเที่ยง ยังดังสนั่นหวั่นไหวอยู่ในตัวเมืองเวียงจันทน์ ผู้คนต่างตกใจแตกตื่น หนีเอาตัวรอดไปคนละทิศละทาง ผู้มาเยือนนางนี้ก็เช่นกัน นางหนีเอาตัวรอดกับเขาด้วย เหงื่อไหลไคลย้อย เนื้อตัวเปื้อนดินเปื้อนโคลน ทั้งยังมีอาการหวาดผวา เหลียวหน้าเหลียวหลัง ตัวสั่นงันก”

(ดวงไซ หลวงพะสี, 2556 : 9)

จากตัวอย่างตัวบทข้างต้น เป็นบทบรรยายเรื่อง กล่าวถึงเหตุการณ์การสู้รบระหว่างเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสกับ กลุ่มแนวลาวยุครักชาติ หรือ ลาวอิสระ ที่ต้องการเอกราชจากประเทศฝรั่งเศส เป็นเหตุทำให้เกิดความสูญเสีย

และพลัดพรากกันของคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง โดยในเรื่องนางแก้วใจได้หลบหนีเอาชีวิตจากเหตุการณ์สู้รบจากบ้านที่อยู่อาศัย

2) สงครามมาพร้อมกับความโหดร้ายทารุณ

ธรรมชาติของสงครามและการสู้รบย่อมต้องก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของทหารหรือแม้แต่ประชาชนเอง และมักเต็มไปด้วยความโหดร้ายทารุณ โดยเฉพาะความโหดร้ายทารุณจากประเทศเจ้าอาณานิคมที่ต้องการปกครองประเทศอาณานิคมด้วยความเด็ดขาด ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเนื้อหาและเรื่องราวของความโหดร้ายทารุณอันเกิดจากสงครามและการรุกรานของประเทศอาณานิคมตะวันตกได้แก่ ฝรั่งเศสและอเมริกา อันแสดงถึงความคับแค้นใจอยู่ตลอดทั้งเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าประชาชนลาวในสมัยนั้นต้องเผชิญกับอะไรบ้าง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

“ทหารฝรั่งเศสโจมตีเวียงจันทน์เป็นครั้งที่สองแล้ว ที่แรกพวกทหารฝรั่งเศสแตกออกไปแล้ว แล้วก็กลับเข้ามาตีใหม่อีก คราวนี้โหดร้ายกว่าเก่า ก่อนหน้านั้นจับตัวพวกที่เขาเรียกว่า “ลาวอิสระ” ไปโยนลงแม่น้ำโขงอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน ภาพเหตุการณ์ต่างๆ ยังติดตาถูกอยู่เลย มันน่ากลัวสยดสยองจนขนหัวลุก”

(ดวงใจ หลวงพะสี, 2556 : 10)

จากตัวอย่างตัวบทข้างต้น เป็นบทสนทนาที่นางแก้วใจ คุยกับสองสามีภรรยาที่ได้ให้การช่วยเหลือซึ่งต่อมาได้รับนางแก้วใจเป็นลูกบุญธรรม โดยเล่าถึงความโหดร้ายทารุณของทหารฝรั่งเศสที่ปฏิบัติต่อกลุ่ม “ลาวอิสระ” จากการบุกโจมตีเวียงจันทน์อันเป็นเมืองหลวงของลาว

3) สงครามก่อให้เกิดความทุกข์ยากลำบากของผู้ถูกรุกราน

เมื่อเกิดสงครามและการรุกราน ย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของทหารหรือแม้แต่ประชาชน และผู้ที่ได้รับผลกระทบความเดือดร้อนมากที่สุดคือประชาชนนั่นเอง ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านฉากและตัวละครแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ยากและลำบากของประชาชน ซึ่งเป็นผลอันเกิดจากสงครามและการถูกรุกรานจากประเทศเจ้าอาณานิคมนั่นเอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

“สถานการณ์บ้านเมืองไม่เคยสงบสุข เหมือนมีมีดมาจ่อคอประชาชนตั้งแต่เหนือจดใต้ ให้ทุกคนต้องอยู่ภายใต้การปกครองของคนต่างด้าว ประชาชนเดือดร้อนกันถ้วนหน้า ต้องพลัดพรากจากกัน บ้านแตกสาแหรกขาด”

(ดวงใจ หลวงพะสี, 2556 : 15)

จากตัวอย่างตัวบทข้างต้น เป็นบทบรรยายเรื่องที่ผู้เขียนบรรยายถึงความเดือดร้อนของประชาชนหลังจากที่ถูกประเทศเจ้าอาณานิคมอย่างฝรั่งเศสปกครอง เพราะโดนปฏิบัติเหมือนชนชั้นสองหรือทาส ทั้งที่เป็นประชาชนเจ้าของแผ่นดินนั้น ช้ำร้ายกว่านั้นถูกข่มเหงเอาเปรียบจากเจ้าอาณานิคมในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียกเก็บภาษี การเกณฑ์ไปใช้แรงงาน ถูกออกระเบียบข้อบังคับต่างๆที่ต้องปฏิบัติตาม ไม่มีความสุขเหมือนก่อนหน้านั้น

4) สงครามก่อให้เกิดการเข่นฆ่าและทำลายล้างกันของมนุษย์

มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่ฉลาดที่สุดในโลก หากมนุษย์ต้องการใช้ความฉลาดนั้นในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้โลกย่อมสามารถทำได้อย่างมากมายมหาศาล ในทางกลับกันหากมนุษย์ต้องใช้ความฉลาดนั้นไปเพื่อการทำลายล้างโลกก็ย่อมสามารถทำได้อย่างมากมายมหาศาลเช่นกัน กล่าวเฉพาะในด้านการทำลายล้าง เป็นเวลาหลายพันปีแล้วที่มนุษย์สามารถผลิตอาวุธเพื่อใช้ในการรบราฆ่าฟันกัน และนับวันอาวุธที่สร้างนั้นก็ยิ่งมีคุณภาพในการทำลายล้างมากขึ้น ในยุคอาณานิคมนั้น เป็นที่ชัดเจนว่าประเทศใดที่มีขีดความสามารถในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์เหนือกว่า ย่อมเป็นฝ่าย

กำชัยชนะและเข้าครองครองประเทศที่ด้อยกว่า ในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้เขียนได้ผูกเรื่องขึ้นโดยอิงจากเหตุการณ์จริงที่ประเทศลาวถูกรุกรานจากชาติมหาอำนาจอยู่บ่อยครั้ง และหลายครั้งที่ถูกโจมตีอย่างโหดร้ายทารุณ ถึงขั้นทำลายล้างบ้านเมืองกันก็เคยมี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

“ในปี ค.ศ.1968 - 1969 อเมริกาส่งกองกำลังทหารบกสามสิบห้ากองพัน ห้าสิบสองกองร้อย เปิดฉากโจมตีบ้านบุกเกียรติ บุกรุกแผ่นดินเชียงขวาง นำเครื่องบินทุกชนิดมารบ ทั้งเครื่องบินแบบมีใบพัดและแบบไม่มีใบพัด ที่เร็วกว่าเสียง รุน เอฟ 45 เอฟ 105 รวมทั้งเครื่องบินยุทธศาสตร์ บี 52 ระดมทิ้งระเบิดทุกประเภท ทั้งถูกระเบิดไฟนาปาล์มและสารเคมีรุนแรง จุดไฟเผาเชียงขวางราบเป็นหน้ากลอง ทว่าทั้งเชียงขวางไม่มีบ้านเรือนของประชาชนเหลืออยู่เลย พวกสัตว์เลื้อยถูกระเบิดที่ทิ้งลงมาราวท่าฝน ล้มตายเกลื่อนกลาดไปทั่ว ไร่นากลายเป็นหนองน้ำ ผสมเลือด ซึ่งไม่เคยปรากฏในหน้าประวัติศาสตร์ชาตินานมาก่อน สงครามครั้งนี้จะต้องถูกจารึกไว้อย่างไม่มีวันลบเลือน”

(ดวงไซ หลวงพะสี, 2556 : 17)

จากตัวอย่างตัวบทข้างต้น เป็นบทบรรยายเรื่องที่ผู้เขียนบรรยายถึงประเทศสหรัฐอเมริกา ชาติมหาอำนาจตะวันตกอีกประเทศ ที่เข้ามาบดขยี้ต่อการเมืองการปกครองต่อประเทศลาว แทนที่ฝรั่งเศสหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยอ้างว่าเป็นตัวแทนโลกฝ่ายขวาที่นิยมการปกครองแบบประชาธิปไตยต่อต้านประเทศโลกฝ่ายซ้ายที่นิยมระบอบสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ ได้ขนอาวุธยุทโธปกรณ์มาถล่มกลุ่มลาวกู่ชาติหรือพรรคประชาชนปฏิวัติลาว จนว่ากันว่าแผ่นดินในแขวงเชียงขวางนั้นราบพนาสุญญกันเลยทีเดียว

5) สงครามก่อให้เกิดความรักและความเห็นอกเห็นใจกัน

ท่ามกลางศึกสงครามนั้นเชื่อว่าจะมีเฉพาะความโหดร้ายทารุณเพียงอย่างเดียว แต่ทว่ากลับพบเห็นความรักและความเห็นอกเห็นใจกันของผู้ที่ประสบภัยสงครามเป็นเพื่อนยามยากร่วม ชะตากรรมเดียวกัน ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวความรักความเห็นใจของตัวละครผ่านนวนิยายปรากฏอยู่ในหลายตอน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

“ผู้มาเยือนมองหน้าเจ้าของบ้านที่เรียกตัวเองว่าแม่ ด้วยความซาบซึ้งใจเป็นที่สุด ทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่เหมือนกับว่ารู้จักกันมานานแสนนาน...ทั้งคู่ต่างมีความสุขและมีหวังอยู่ในใจเหมือนกัน เมื่อมาพบกันและได้อยู่ด้วยกันในสถานการณ์เช่นนี้จึงรู้สึกอบอุ่น”

(ดวงไซ หลวงพะสี, 2556 : 10)

จากตัวอย่างตัวบทข้างต้น เป็นบทบรรยายเรื่องที่ผู้เขียนบรรยายถึงบรรยากาศความรักและความอบอุ่นที่หญิงวัยกลางคนมีให้แก่วัยหนุ่ม ทั้งที่เพิ่งรู้จักกัน เนื่องจากอยู่สถานการณ์ยากลำบากเช่นกัน จึงเกิดความรักและความเห็นใจซึ่งกันและกัน

6) สงครามก่อให้เกิดความสามัคคีรักชาติบ้านเมือง

นอกจากความรักและความเห็นอกเห็นใจกันของเพื่อนผู้ร่วมชะตากรรมแล้ว ท่ามกลางบรรยากาศของสงครามและการต่อสู้ ยังก่อให้เกิดบรรยากาศของความรักสามัคคีและรักชาติบ้านเมือง ซึ่งอาจจะไม่เกิดขึ้นในภาวะที่บ้านเมืองปกติสุข ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการผูกโยงเรื่องราวและบทสนทนาของตัวละครในเรื่อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

“ดินแดงเมืองพวน แขวงเชียงขวาง ถูกกำหนดให้เป็นเขตปลดปล่อยแนวลาวยุติ ค.ศ.1963 ขณะนั้นกองกำลังแปดปีบริบูรณ์ จึงสมัครเข้าเป็นทหารของกองทัพแนวลาวยุติแห่งประเทศลาว เป็นนักรบผู้ทำหน้าที่อย่างสมเกียรติและสมศักดิ์ศรี เขาคึกคักใจในตัวเองจึงบากบั่นมุ่งมั่นทุ่มเทสร้างผลงาน ด้วยหัวใจอันรักชาติ

สูงสุด กองคำจึงกลายันกรบตีเด่นและกล้าหาญของกองทัพ กองคำได้รับการยกย่องจากกองทัพทุกๆปี จึงนำมาซึ่งความภาคภูมิใจให้ผู้เป็นแม่ คือนางใจแก้ว ซึ่งอ้อมอกอ้อมใจตลอดเวลาที่ผ่านมา”

(ดวงไซ หลวงพะสี, 2556 : 16)

จากตัวอย่างตัวบทข้างต้น เป็นบทบรรยายเรื่องที่ผู้เขียนบรรยายถึงบรรยากาศความรักสามัคคีและรักชาติบ้านเมืองที่ถูกรุกรานจากคนต่างด้าวต่างแดน โดยบรรยายถึงกองกำลังชายคนเล็กของนางกองแก้วที่เมื่ออายุครบเกณฑ์ได้สมัครเข้าเป็นทหารด้วยหัวใจที่รักชาติบ้านเมือง

ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ยากลำบากของประชาชนลาวในสมัยนั้น และเพื่อเชิดชูวีรกรรมการต่อสู้ชาติของประชาชนลาวในสมัยดังกล่าว ก่อนจะมาเป็นประเทศลาวที่มีเอกราชในปัจจุบัน

ภาพสะท้อน “สายเลือดเดียวกัน” ผ่านวรรณกรรมลาว

จากผลการศึกษาประวัติศาสตร์ลาวในยุคอาณานิคมและหลังอาณานิคมทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ของลาว จากยุคที่ฝรั่งเศสบุกยึดและผนวกเอาประเทศลาว มาเข้าร่วมในอาณานิคม เรียกขานรวมกันว่า “อินโดจีนฝรั่งเศส” และปกครองลาวในฐานะประเทศอาณานิคมอยู่นานหลายปี ภายหลังฝรั่งเศสพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง อินโดจีนจึงเป็นอิสระจากการยึดครองของฝรั่งเศส ประเทศลาวได้รับเอกราชและมีวิธีกึ่งประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ นั่นคือ มีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลบริหารประเทศ แต่ความแตกแยกทางการเมืองภายในอย่างรุนแรงเป็น 2 ขั้วใหญ่ ได้แก่ ฝ่ายขวา และ ฝ่ายซ้าย ภายหลังฝ่ายซ้ายได้ยึดอำนาจทางทหารและยึดอำนาจการปกครองลาวได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยการจัดตั้งรัฐบาลภายใต้พรรคประชาชนปฏิวัติลาว เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 เป็นการเปลี่ยนระบอบการปกครองจากราชอาณาจักรลาวเป็นการปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในชื่อว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” นับแต่นั้นเป็นต้นมา และจากการศึกษาวรรณกรรมลาวด้วยแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonial Criticism) พบว่าผู้เขียนได้สะท้อนแนวคิดในฐานะประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคม จากการทำสงครามและการถูกกดขี่ข่มเหง ผ่านตัวบทวรรณกรรมประเภทนวนิยายอยู่ในหลายประเด็น เช่น สงครามก่อให้เกิดการสูญเสียและพลัดพราก สงครามมาพร้อมกับความโหดร้ายทารุณ สงครามก่อให้เกิดความทุกข์ยากลำบากของผู้ถูกรุกราน สงครามก่อให้เกิดการเข่นฆ่าและทำลายล้างกันของมนุษย์ สงครามก่อให้เกิดความรักและความเห็นอกเห็นใจกัน และ สงครามก่อให้เกิดความสามัคคีรักชาติบ้านเมือง ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ยากลำบากของประชาชนลาวในสมัยนั้น และเพื่อเชิดชูวีรกรรมการต่อสู้ชาติของประชาชนลาวในสมัยดังกล่าว ก่อนจะมาเป็นประเทศลาวที่มีเอกราชในปัจจุบัน สอดคล้องกับ ตรีศิลป์ บุญขจร (2556 : 297) ที่กล่าวว่า “สายเลือดเดียวกัน เป็นนวนิยายแนวต่อสู้ชาติของลาว กล่าวถึง ความทรงจำเกี่ยวกับการต่อสู้ชาติตั้งแต่ยุคสู้กับเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึง ยุคลาวรักชาติและการสร้างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การผูกครองเรื่องให้ครอบครัวหนึ่งที่ต่อสู้เพื่อปลดปล่อยลาวให้เป็นเอกราชในช่วงเวลา 30 ปี พี่น้องสองคนต่างต่อสู้กันอยู่คนละฝ่ายโดยไม่รู้จักกัน มาก่อนและลงจบด้วยชัยชนะและการปรองดองกันในครอบครัวให้เห็น ความรักชาติและความร่วมมือร่วมใจกันต่อสู้ชาติของประชาชนทุกชนชั้น นวนิยายนำเสนอภาพสังคมลาวที่ต้องยากแค้นแสนสาหัสตั้งแต่ยุคตกเป็น อาณานิคมของฝรั่งเศส ประชาชนบ้านแตกสาแหรกขาด จนถึงช่วงสงครามต่อสู้ ชาติของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวกระนั้นในหมู่ประชาชนก็มีมิตรไมตรีกับชาวลาวด้วยกันแม้ว่าจะเป็นคนแปลกหน้าที่เดินทางผ่านมาขอพักพิง เป็นนวนิยายที่เชิดชูวีรกรรมการต่อสู้ชาติของประชาชนลาวและเป็นนวนิยายเพื่อชาติ เพื่อประชาชนลาวอย่างแท้จริง” ซึ่งแตกต่างจากงานของ อีริคสัน พูลทอง (2558 : 115 - 138) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “วาทกรรมอาณานิคมของสยามในลิลิตพยุพ” เนื่องจากการศึกษาจากงานเขียนซึ่งเป็นของผู้ที่อยู่ในฐานะเจ้าอาณานิคม ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเรื่องนี้มีลักษณะเด่นคือ เป็นงานเขียนเชิงชาติพันธุ์วรรณาโดย

เสนอให้เห็นวิสัยทัศน์ทางการเมืองของชนชั้นนำสยามที่เดินทางไปยังมณฑลพายัพเมื่อ พ.ศ. 2448 ลิลิตพายัพบรรยายสภาพที่แตกต่างกันระหว่างเมืองหลวงกับชนบท นอกจากนั้นยังสร้างตัวตนทางภูมิศาสตร์ผ่านการบรรยายดินแดนที่ไปสำรวจ ผู้คน ภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติ ในมุมมองแบบหลังอาณานิคม ลิลิตพายัพเป็นการผลิตซ้ำวาทกรรมอาณานิคมเพื่อหลอมรวมลัทธิให้กลายเป็นมณฑลภายใต้การปกครองของรัฐชาติสยามตามกระบวนการอาณานิคมภายในนั่นเอง

บทสรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ลาวในยุคอาณานิคมและหลังอาณานิคม และเพื่อศึกษาวรรณกรรมลาวด้วยแนวคิดหลังอาณานิคม (Postcolonial Criticism) โดยเลือกที่จะศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “สายเลือดเดียวกัน” (The Same Blood) ซึ่งเป็นงานวรรณกรรมในรูปแบบนวนิยาย แต่งโดย ดวงไซ หลวงพะสี ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนของประเทศลาว หรือรางวัลซีไรต์ (S.E.A. Write Award) ปี พ.ศ. 2555 ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจสภาพสังคมลาวในสมัยนั้น รวมทั้งแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดออกมาผ่านตัวบทวรรณกรรม

เอกสารอ้างอิง

- เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล. (2558). ลาว : จากกรุงศรีสัตนาคนหุต สู่ สปป.ลาว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เพชรประกาย.
- ชยันต์ วรรณะภูติ และสร้อยมาศ รุ่งมณี. (2558). ยาดแย่งการพัฒนาและความทันสมัยในลาว. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงไซ หลวงพะสี. (2556). สายเลือดเดียวกัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอโนเวล.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2556). อาเซียนจากมิติวรรณกรรม : อดีตถึงยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : ศูนย์วรรณคดีศึกษา คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรพัฒน์ พูลทอง. (2558). วาทกรรมอาณานิคมของสยามในลิลิตพายัพ. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 22(2), 115 - 138.
- ธีระ นุชเปี่ยม. (2558). สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ฉบับราชบัณฑิตยสภา, สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 97 - 139.
- สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2543). ประวัติศาสตร์ลาว 1779 - 1975. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์.
- Said, E. W. (1994). *Culture and Imperialism*. New York : Vintage Books.